

POSTANOWIENIE

Dnia 22 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z wniosku M. T. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o podleganie obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym oraz dobrowolnie
ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności
gospodarczej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 października 2020 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 23 maja 2019 r., sygn. akt III AUa (...)

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od skarżącej na rzecz organu rentowego kwotę 240
(dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów procesu w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 23 maja 2019 r., oddalił apelację M. T. S. od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 28 kwietnia 2016 r., mocą którego oddalono jej odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 10 grudnia 2015 r. stwierdzającej, że jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 1 września 2015 r.

W sprawie ustalono, że M. S. prowadzi pozarolniczą działalność od dnia 1 września 2015 r. Z tego tytułu zgłosiła się do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych oraz dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego od dnia 1 września 2015 r., deklarując następujące podstawy wymiaru składek: wrzesień i październik 2015 r. – po 9.897,50 zł, listopad 2015 r. – 0,00 zł. Od 1 października 2015 r. wnioskodawczyni wystąpiła z roszczeniem o wypłatę zasiłku chorobowego w czasie ciąży. Organ rentowy decyzją z dnia 10 grudnia 2015 r. stwierdził, że M. S. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 1 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny, po ponownym rozpoznaniu sprawy (po wydaniu przez Sąd Najwyższy wyroku z dnia 21 listopada 2018 r., I UK 304/17), oddalił apelację M. S. . W ocenie Sądu odwoławczego, odwołująca się nie zamierzała prowadzić (i nie prowadziła) zawodowej działalności gospodarczej w celach zarobkowych, a zadeklarowanie maksymalnej podstawy wymiaru składek świadczy o zachowaniu intencyjnym, skierowanym na uzyskanie wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego (ubezpieczenia chorobowego) i zasiłku macierzyńskiego. Sąd Apelacyjny odwołał się do orzecznictwa Sądu Najwyższego, zgodnie z którym rozpoczęcie prowadzenia działalności przez kobietę w zaawansowanej ciąży nie wyklucza zorganizowania, ciągłości i zarobkowego jej charakteru, jeżeli faktycznie była wykonywana (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2018 r., I UK 320/17). Sytuacja odwrotna (tak jak w sprawie) wskazuje na intencję (element subiektywny) nie tyle podjęcia i wykonywania zarobkowej działalności gospodarczej, a włączenie się do systemu ubezpieczeń społecznych w celu uzyskania wysokich świadczeń.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik odwołującej się, zaskarżając go w całości. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, a mianowicie: czy zadeklarowanie i opłacanie wyższych niż minimalne składek na ubezpieczenie społeczne, przy zakładaniu działalności gospodarczej, pozbawia tę działalność cechy zarobkowości i świadczy o tym, że zamiarem danego podmiotu nie było jej prowadzenie. Nadto w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów

prawnych, to jest art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2178), a obecnie art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1292), art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 2 ust. 1, art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 266), gdyż wywołują one poważne wątpliwości w zakresie pojęcia osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą jako podmiotu podlegającego obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym oraz interpretacji okresu podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym przez taką osobę.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę jej przyjęcia do rozpoznania i zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie może być przyjęta do merytorycznego rozpoznania. W sprawie skarżący powołał się na dwie podstawy, a mianowicie zachodzi konieczność wykładni prawa oraz występuje istotne zagadnienie prawne. Wskazane podstawy nie są przemienne, to znaczy albo sprawa dotychczas nie stanowiła przedmiotu wypowiedzi Sądu Najwyższego, a zachodzi konieczność zinterpretowania określonej normy prawnej, albo istnieje rozbieżne stanowisko judykatury wywołujące poważne wątpliwości (rozbieżności) w orzecznictwie sądów.

W pierwszej kolejności, odnosząc się do pytania stawianego przez skarżącą, należy podkreślić, że wysokość podstawy wymiaru składek nie była przedmiotem postępowania w rozpoznawanej sprawie. Jednak zadeklarowanie najwyższej podstawy od momentu rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej może – w konkretnych okolicznościach - stanowić element oceny z perspektywy jej faktycznego rozpoczęcia i zarobkowego charakteru.

Sąd Najwyższy wielokrotnie odnosił się do kwestii czy w rozumieniu art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, za prowadzenie działalności gospodarczej można uznać podejmowanie działań niemających uzasadnienia z punktu widzenia zasady racjonalnego gospodarowania, nieopłacalnych i pozostających w sprzeczności z regułami zyskowności, choć z formalnego punktu

widzenia prowadzących do objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez stworzenie formalnego tytułu podlegania ubezpieczeniom. Rozwiązania tego problemu należy poszukiwać przede wszystkim w ustalonym stanie faktycznym.

Działalność gospodarcza musi bowiem odpowiadać pewnym cechom, a o działalności gospodarczej można mówić, jeżeli są spełnione kumulatywnie wszystkie przesłanki (zarobkowy charakter prowadzonej działalności, jej zorganizowany charakter, ciągłość jej wykonywania). W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że podstawą powstania tytułu ubezpieczeń społecznych w oparciu o prowadzenie pozarolniczej działalności jest faktyczne jej wykonywanie, co oznacza konieczność stwierdzenia w oparciu o odpowiednie ustalenia faktyczne, że dana osoba rzeczywiście prowadzi działalność zarobkową wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2017 r., II UK 621/15, LEX nr 2248732). Jednym z elementów kreujących działalność gospodarczą jest jej zarobkowy charakter. Przesłanka zarobkowego charakteru działalności zostaje spełniona wtedy, gdy jej prowadzenie przynosi rzeczywisty zysk, a także wówczas, gdy mimo jego nieosiągnięcia, przedsiębiorca nastawiony był na uzyskanie dochodu (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404; z dnia 6 kwietnia 2017 r., II UK 98/16, LEX nr 2307127; z dnia 15 marca 2018 r., III UK 47/17, LEX nr 2497578). Z tych względów w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwała się w ostatnim czasie pogląd, zgodnie z którym zarejestrowanie działalności gospodarczej i towarzyszące temu zadeklarowanie nieznajdującej pokrycia w przewidywanych zyskach wysokiej podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne, a przy tym ze świadomością istnienia przeszkód do prowadzenia tej działalności (np. spodziewane w nieodległym czasie urodzenie dziecka i związana z tym planowana przerwa w prowadzeniu działalności) może wskazywać na intencję (element subiektywny) nie tyle podjęcia i wykonywania zarobkowej działalności gospodarczej o charakterze ciągłym, lecz włączenia się do systemu ubezpieczeń społecznych w celu uzyskania wysokich świadczeń (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404; z dnia 6 kwietnia 2017 r.,

II UK 98/16, LEX nr 2307127; z dnia 18 grudnia 2018 r., II UK 413/17, LEX nr 2609126). W konsekwencji w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że ktoś, kto twierdzi, że prowadzi działalność gospodarczą tylko po to, aby uzyskać świadczenia z ubezpieczenia społecznego, w istocie stwarza pozory tej działalności, bowiem nie zmierza do pozyskania zarobku z działalności, co wypacza sens ustawowy tej instytucji prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2017 r., II UK 98/16, LEX nr 2307127).

Ocena spełnienia kryteriów podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności (tu gospodarczej) odnoszona jest zawsze do stanu faktycznego konkretnej sprawy, którym Sąd Najwyższy z mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest związany. W sprawie zaś Sądy ustaliły, że od dnia 1 września 2015 r., to jest od dnia rozpoczęcia działalności gospodarczej, odwołująca nie zamierzała prowadzić i *de facto* nie prowadziła zawodowej działalności w celach zarobkowych.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach orzeczono w myśl art. 398²¹ w związku z art. 108 § 1 k.p.c.